

Ring byrjan

Hinvegin nýðist landsmaður Hrafn, Jón Tryggvason, at taka seg um reigg, hefur hann ætlanir um at gera Island til eitt kent filmsland.

Filmurinn hjá Jóni, «Foxtrott», umboðaði Island á filmsstevnunni í Lubeck í 1988. Hetta er fyrsti filmur, Jón Tryggvason hefur gjört. Men vonandi er hann ekki tann besti, sum er gjörður í Islandi í 1988. Ti so stendur illa til við ungu íslensku filmslistini.

«Foxtrott» er um tveir hálvbeiggjar, sum skulu flyta eina rugvu av pengum úr Reykjavík til Seyðisfjarðar. Á vegnum kemur ein ung genta, sum saman við vinkonu sínari tumlar eystureftir (tær skulu uttanlands við Norrønu), upp í bilin hjá brøðrunum. Og hetta er byrjanin til harðskap, manschauvinismu, neyðøkuroynd og drápsroynd. Og so sjálvandi ótrúliga vakrar nátturu-myndir úr Islandi. Tað tykist vera ein treyt fyri at fáa pengar til filmsgerð í Islandi, at filmarnir eisini eru turistreklamur.

Men «Foxtrott» er so ongin reklama fyri íslenska filmslist. Ein «bang-bang» og «kiss-kiss» filmur, sum væl hevði hóskað í C-skuffuni í goymsluni við filmum úr USA.

Flleiri áskoðarar kundu ikki halda misnøgd síni innantanna og «uuuuuuuuu», tá ið ljósið so liðandi kom aftur í stóru hollina í Kammerspiele der Bühnen Lubeck.

«Inuksuk» er hugfangandi filmur um mentanarsamanbrestir í ísoyðuni uppi undir Norðpólinum.

«Inuksuk» líkist ikki nokrum øðrum filmi, eg havi sæð. Hóast hann er ein leikfilmur, minnir hann nógv meira um ein dokumentarfilm. Hann er bæði skemtiligur og óhugnaligur, torskildur og næstan ræðandi. Men sanniliga eitt upplivilt, sum krevur endurtøku.

Eftir sýningina fór leikstjórin fram til pallin og spurdi, um nakar hevði hug at spyrja um filmin ella um íslenska filmsgerð yvirhøvur. Tað hevði ongin.

Sjálvtækt

Tá var meira høpi í finska filminum «Beyond the Law» (Hinmegín lógina) hjá Ville Makela. Hetta er fyrsti filmur hansara og hann hefur verið hepnari enn íslenski starvsbrøðurin.

Ein spennandi filmur um áhugaverda samfelagsfybrigðid sjálvtækt.

Ein kvinna verður neyðtíkin á veg heim úr arbeiði. Hon kennir aftur brotsmannin. Hann verður tíkin, men hann fær konu sína at lúgva í rættinum, at hann var heima við hús hetta kvældið, neyðtøkan var. Lygnin ger, at ákærði verður fríðendur.

Brøðir neyðtíkinu kvinnuna er í øðini og vil hevnd. Hann fær sannført svágin um, at tá rætturin ikki kann tryggja rættvisina, so mugu teir sjálvir gera tað. Hinmegín lógina fara teir, vápnaðir við byrsum, heim til neyðtøkumannin. Sjálvtæktin byrjar. Men teir hava ongantið fyrr roynt slíkt og gera álvarslig mistøk. Skjøtt er lögreglan uttanfyri. Teir báðir viggirða seg í iðuðini hjá einum gomlum hjúnnum. Nú byrjar eitt psykologiskt drama millum byrsumenninar og gislar teirra og millum lögregluna og byrsurænninar.

«Beyond the Law» staðfestir, at finskur filmur er tann mest áhugaverdi í Norðurlondum í lotuni. Spell, vit í Føroyum so sjaldan siggja finskar filmar.

«Beyond the Law» fekk stóra finska filmsheiðursløn í janúar 1988.

Fremmand mentan

Ein annar finskur filmur er verður at nevna: «Inuksuk» eftir Markku Lehmuskallio.

Filmurinn er um náttúrugranskaran Karl Anton Berg, sum veturin 1986/87 er í Arktis fyri at kanna ísbjarnir. Inuitturin Aaron er hjálparmaður hansara og í ísoyðuni hitta teir eina kvinnu úr Prag. Hon er har í somu ørindum sum teir.

Hetta er ein hugtakandi filmur um millum annað samanbrestir millum mentanir, sum hvør er fremmandur fyri hinari. Bæði skemtiligar og óhugnaligar hendingar spyrjast burtúr. Einasta samband, Berg hefur við sína mentan, er vánaliga telefonsambandið við konuna og børnini heima í Finnlandi.

«Inuksuk» (torðið merkir standmynd, laðað úr gróti, sum líkist einari menniskju) er filmur, tú skalt siggja minst tvær ferðir. Hann er, í fyrsta umfari, eitt sindur torskildur.

Men tað er ein gleði at siggja goðar filmar tvær ella fleiri ferðir.

hd

I Sosialinum nr. 140, 29. november 1988, var grein um teir báðar filmarnar, sum fingi heiðursløn á 30. Norðurlandsku filmsdøgunum í Lubeck.

Hesir filmar eru »Skyggen af Emma« hjá Søren Kragh-Jacobsen og »Regi Andrej Tarkowski« hjá Michal Lasczylowski.

Pelle

30. Nordische Filmtage i Lubeck vórðu settir við danska/svenska stórfilmnum «Pelle Erobreren» (1987) hjá Bille August.

Men áðrenn vit fóru til Bornholm við Pelle og Lasse, sou vit ein filmsstubby frá 1949 við rithevdanum Martin Andersen Nexø. Har sigur hann frá millum annað, at fólk spurdu seg, um tæy ikki kundu gera okkurt fyri neyðars Lasse. Tæy hildu, skaldseigan var sonn og persónarnir i henni veruliga livdu. Kann ein sosialrealistiskur høvundur hugsa sær størri viðurkenning?

Sjálvandi er søgan sonn sum so. Løgið at hugsa sær, at eina ferð vóru »viar í somu støðu í Danmark sum turkar og pakistanarar hava verið og partivist eru enn í okkara tíð. Søgan endurtekur seg.

«Pelle Erobreren» er væl gjörður filmur og Max von Sydov er framúrskarandi sum »fremmandaarbeidarinn« Lasse. Hann er áhugaverdasti persónurinn, tann besti lysti, í filminum, sum varar hálvan triðja tíma.

«Pelle Erobreren» er ikki nokur nýskapin í filmslistini, men eitt traditionelt verk við hetjum og skálkum, goðum og illum og segugongd, lætt er at fylgja.

Men hann er ikki ein hesum filmunum, sum bænleidis hertaka huga og ongantið sleppa honum aftur. Hann er ikki sum »Offrið« hjá Tarkowski fyri at nevna onkran.